
LEDARE

INNE I EUROPA – TA TJUREN VID HORNEN!

Det är hög tid att få upp säkerhetspolitiken på bordet. Nu när medlemskapet är säkrat måste neutralitetsliturgin, som upplevde en renässans under folkomröstningskampanjen, läggas åt sidan. Istället måste den ge plats för en konstruktiv debatt om vad som kommer att krävas av vårt land om det vill vara en god medlem av Gemenskapen.

Accepterade problemformuleringar

Under kampanjen var det nej-sidan som tog upp säkerhetspolitiken och tillskansade sig problemformuleringsprivilegiet: Finns det risk för att EU skall utvecklas till en försvarsgemenskap? Skulle deltagande kunna innebära att Sverige frivilligt ger upp sin alliansfrihet och riskerar att dras in i krig? Ja-sidan accepterade denna problemformulering och svarade att nej, det är knappast sannolikt annat än på mycket lång sikt, och nej vi kan själva avgöra om vi vill kunna behålla vår alliansfrihet.

Nej-sidan väddade också till den nationella egoismen och hävdade att EU-medlemskap skulle kunna innebära att svenska soldater skulle tvingas riskera livet för andra folk. Ja-sidan hukade även här men bedyrade att detta var otänkbart.

Nej-sidans nattståndna och enfaldiga argumentation hade förtjänat att bemötas mera offensivt, med ett ifrågasättande av själva grundvärderingarna. Men under rådande omständigheter var det omöjligt.

Diffus barnatro

Det var ingalunda frågan om någon tystnadens konspiration, som Nej-sidan nu vill göra gällande. Ja-sidan är/var mycket hetrogen vad beträffar säkerhetspolitisk syn. Många av dess företrädare är väl så goda neutralitetsfundamentalister som Nej-företrädarna. Andra har tämligen dimmiga begrepp om vad svensk säkerhetspolitik handlar om men har i botten en diffus barnatro på att vår urgamla neutralitetspolitik. De mer insiktsfulla och

öppna har klokt nog insett att det i en kort folkomröstningskampanj fylld av allt mellan himmelshöga visioner och jordnära detaljer hade varit en omöjlig pedagogisk uppgift och ett opinionsmässigt självmord att ifrågasätta vår säkerhetspolitiska dogm. Alltså enklare att bedyra att allt kunde bli vid det gamla om vi själva bara ville.

Fyllt av problem

Detta var heller inte ett bedrägeri. Formellt kan ingen tvinga in oss i ett samarbete. Vad det handlar om är inte formaliteter utan nationella intressen och internationell moral. Oavsett om vi är medlemmar i EU eller ej lever vi i ett Europa fyllt av säkerhetspolitiska problem som inte känner några gränser. Vi hör till de stater som har störst behov av att dessa problem kan hanteras gemensamt. Vi är också en nation som kan lämna väsentliga bidrag till en fredsprocess och som inte med bibehållen självaktning kan avsvära sig detta ansvar.

Först gäller det att beröva neutralitetspolitiken dess gloria genom att säga några brutala sanningar.

Kärnvapensjälv mordet

Alliansfriheten har aldrig varit någon garanti för att vi skulle kunna stå utanför ett eventuellt krig. Under andra världskriget räddades vi mera genom turen och skickliga avsteg från den strikta neutraliteten. Under det kalla kriget var vi klart medvetna om att vi behövde hjälp om vi angreps och vidtog även praktiska förbere-

delser för detta. Om kriget blivit hett hade chansen för att vi skulle kunna stå utanför troligen varit mycket liten. Ytterst vilade vår säkerhet på att USA:s president skulle vara beredd att utlösa det ömsesidiga kärnvapensjälv mordet.

Nej-sidans argumentation – förd med moraliskt darr på stämman – vittnade i själva verket om trolig inbilskhet, självtillräcklighet och egoism: Vi har hållit oss utanför de elaka stormakternas spel, varför skulle vi nu ge upp vår självständighet frivilligt? Varför skall vi som alltid stått på egna ben behöva ta risker för andras skull?

Högt värderade soldater

Vad vår framtida politik bör utgå ifrån är en annan tradition i svensk säkerhetspolitik: Den solidaritetspolitik som fick oss att med avsteg från neutralitetspolitiken gå in i Nationernas Förbund och Förenta Nationerna, som manifesterar sig i den – internationellt högt värderade – svenska styrkan i Bosnien och tagit sig uttryck i stödet till Baltikum.

I slutet av kampanjen plockade nej-sidan fram ur rockärmen vad som skulle ha kunnat bli ett ess: Argumentet att det var onödigt att vi bestämde oss nu, att det var bättre att vänta på översynskonferensen 1996 då vi skulle veta hur det blir med försvarspolitik. Detta bondfångartrick lyckades nu inte, men resultatet blev i alla fall att uppmärksamheten fästes på året 1996. Krav på en ny folkomröstning då har redan framförts.

Nya frågor

Föreställningen om att vi om ???? blott väntar några år kommer att se klart in i framtiden är lika enfaldig som svårutrotlig. Argumentet har framförts i olika sammanhang i det förgångna, särskilt efter det omstörtande året 1989. Men erfarenheten visar att efterhand som en del frågor visserligen besvaras tillkommer ständigt nya.

I själva verket vet vi redan nu vad den europeiska säkerhetspolitiska agendan kommer att innehålla för överskådlig tid framåt: Den fundamentala uppgiften är att hjälpa de länder som förhärjats av socialismen att bygga upp en civiliserad samhällsstruktur. I den processen ingår också att möta alla de hot, miljökatastrofer, brottslighet, farsoter etc som uppstår ur de sammanstörtande gamla systemen. Och att hindra brottslingar på statlig nivå, Milosevicar och Karadzicar att med våld bevara eller tillvälla sig makt. Det är en säkerhetspolitisk uppgift som kräver alla säkerhetspolitikens medel, politiska, ekonomiska och militära.

Gemensam säkerhetspolitik

Av de nya medlemsländerna i EU ligger Sverige och Finland närmast det land vars öde avgör Europas framtid, Ryssland, och närmast de presumtiva medlemsstater som känner sig mest hotade av sönderfallsprocessen i öst, de baltiska. Norden har alltså störst intresse av en gemensam säkerhetspolitik – inklusive försvarspolitik. Det vore absurt att tro att vi

med bibehållen trovärdighet skulle kunna sluta oss inom vårt skal och lämna åt andra att hantera problemen i vårt närområde.

Den europeiska gemenskapens agenda har tidigare ofta blivit omkörd av verkligheten. Utmaningarna kan komma mycket tidigare än 1996. Sverige med sin förtrogenhet med problem kring Östersjön skulle kunna bidra till att man inte än en gång kommer i efterhand, som i fallet Jugoslavien.

Men än viktigare för oss är att få igång den interna debatten. En del tabun har redan brutits. Men mycket barnatro återstår som det är smärtsamt att frigöra sig från.

Nationell egoism

Det är ingen övermäktig uppgift. Bland allmänheten finns mycket sunt förnuft, och ofta en skeptisk distans till neutralitetsretoriken. Yngre generationer som antas känna för internationell solidaritet borde kunna fås att genomskåda Nejsidans och vänsterns snäva nationella egoism.

Kanske är det svårare att övertyga politiker som inte kommer ur de gamla dogmerna, för att de inte *kan* – de förstår inte bättre – eller inte *vill* – neutralitetspolitiken har alltid varit ett omtyckt tillhygge i inrikespolitiken – eller inte *törs* – de är rädda för en svekdebatt.

Den sistnämnda har redan blossat upp. De som nu vill ifrågasätta liturgin anklagades för att ha försökt föra folket bakom ljuset. Alla har inte lika gott samvete på

den punkten som Svensk Tidskrift, som under senare år oförtröttligt svurit i kyrkan, eller som Folkpartiet som i sitt EU-program uttalade att samarbete låg i svenskt intresse.

Dogmernas sagovärld

Men de som av – helt förstäliga – tak-

tiska skäl hittills tigit måste ta svekdebatten. Det blir i alla fall inte bättre av att man väntar med att försöka tänka igenom problemen. Vi har ett par år på oss, kanske mindre, att formulera problemen så att debatten i framtiden handlar om den europeiska verkligheten, och inte om dogmernas sagovärld.